

a jónak a követésére. Ezt soha egy pillanatig sem szabadna feledniök azoknak, akikre mások szemei néznek. Szép és nemes példák, széppé és nemessé teszik környezetüket is. Magasan szárnyaló lelkek vágyat és elhatározást ébresztnek hasonló szárnyalásra s így ingert kölcsönöznek a szunnyadó erők kifejllesztésére, az alvó energiák fölébresztésére. Így minden ember lehetne a maga környezetében a legtisztább erkölcsnek hathatós előmozdítója.

Nagyobb súlyt helyezünk az élő példák erejére. De azért nem kisebbitjük a mult kiváló alakjainak lélek és jellemképző hatalmát sem. Azok erkölcsi vonásainak a kidomborítása észrevétlenül is egy-egy szép eszményt ültet át az utódok lelkébe. Ki tudná aztán nyomon kísérni egy-egy ilyen eszménynek lendítő és nemesítő munkáját? Boldog az a nemzedék, amelynek multjában sok ilyen erkölcsi érték és tartalom van, mert az ilyen ősi fény még mindig bír annyi erővel, hogy mellette új szövétneket lehessen gyűjtani.

Minden tekintetben lezüllött társadalmi életünknek a sok politikai, közgazdasági és tudományos kérdése között alig van sürgősebb és életbevágóbb, mint éppen az erkölcsjavítás kérdése. Én a fentiekben csupán ráakartam mutatni e kérdés fontos és sürgős voltára.

Vári Albert.

1924. ÉVI FŐTANÁCSUNK JEGYZŐKÖNYVE.

Egyházi Főtanácsunk 1924. nov. 9—11-én tartott ülésének jegyzőkönyve megjelent. 118 oldalon 92 jkvi pont alatt számol be egyházunknak egy évi működéséről. Megjelenése alkalmából nemcsak érdemes, hanem egyenesen hivatásszerű feladatunk — annak tartalmával, s általában főtanácsunk munka-mezejével érdemlegesen foglalkozni.

A jegyzőkönyv alakszerűleg a kitaposott és jól bevált uton halad. Leközli a tárgysorozatot, — hol szabatosan, hol fogytékosan ismerteti az egyes tárgyaknak előadói javaslatait; — tartalmazza főtanácsunk érdemleges határozatait. Ennél többet ez idő szerint nem várhatunk és nem várunk. A tárgyalás menete, a felszólalások ismertetése gyorsíró alkalmazása nélkül nem lehető. Már pedig ilyennek beállítására — annak költségeire tekintettel — ma — nem gondolhatunk.

A jegyzőkönyv tartalmazza a tárgy- és névmutatót is, azonban nélkülözzük belőle az „Utasító tárgymutató”-t, mely az 1917. és előző évi jkveinkben bevezetve volt, s mely központi irodánkat tekintélyes munkától mentesítette. Igaz, hogy ennek előnye is van, és pedig az, hogy aki az őt érdeklőt keresi, az egész jegyzőkönyvet átolvasni kényszerül, s így akarva, nem akarva általános tájékozottságát szélesbíti: — azonban nem tudjuk, hogy ez itt-ott nem történik-e a köteles jelentés-tétel késedelmezésére, — hátrányára?

Az alakszerűségéknél hatványozottan fontosabb jelentőségű az érdemleges munka. Főtanácsunk anyaga:

- a) személyi ügyek — választások;
- b) ügyviteli évi jelentések;
- c) számadások, gazdasági ügyek;
- d) törvényhozási rendelkezések szerint csoportosul.

Minden csoportban értékes és jelentős eredményekkel számol be a jkv. Nincs terünk, hogy mindannyiját értékének megfelelőleg ismertessük és értékeljük, s így jórészt azoknak megemlítésével s részben a nagy körvonalaknak kidomborításával kell ezuttal megelégednünk. Kiemeljük tehát, hogy törvényhozási rendelkezést tartalmaznak: 32. jkv. pont alatti Nyugdíj szabályzat; — 46. jkv. pont alatti a főtanácsi képviselők választásának mikéntjét szabályozó Utasítás; — az 50 jkv. pont alatti Missióra vonatkozó rendelkezés; az 55., 56., 58., 59., 65. 79. 84. stb. jkv. pontok alatti határozatok.

Messze kiemelkednek a mindennapi események közül a *Jelentések* s különösen szeretett püspökünknek, és E. K. Tanácsunknak jelentései. Jóleső érzettel állapítjuk meg, hogy mindkettő egy-egy műremek. Alig van egyházi életünknek részlete, melyre nagy figyelemmel és bölcs előrelátással ki ne terjeszkednének. Foglalkozunk tehát ezekkel ezuttal.

Ősz püspökünknek elnöki megnyitója már az aggódo atyának, a bölcs kormányzóinak: — a bizó hadvezérnek megnyilatkozásai. Midőn nemes szive melegével üdvözli a képvisellettal megifjított főtanácsunkat, — s bizva reméli, hogy „jön egy kormány, mely békésebb politikát inaugurál”, — ugyanakkor óva int, hogy magunk is „ne dugjuk össze kezünket, s még kevésbbé fordítsuk azokat egymás ellen.” Midőn elismerését, sőt bámulatát fejezi ki a felett az áldozatkészség felett, melyet egyházközsegeink és hiveink az elrekvirált harangjaik helyepótlásáért hoznak, — ugyanakkor kutatva kérdezi, miért nem tudjuk ugyanezen áldozatkészséget más irányban is gyakorolni? miért találkozunk még ma is itt-ott idegenkedéssel az egyházi adó iránt? és miért kevésbbé fontosak előttünk a felekezeti iskoláink, mint a harangjaink? Mindezek után a bölcs jövőbelátó és jövőbenező tekintetével adja utasítását, hogy „ne csak imára kulcsoljuk össze kezeinket, hanem nyuljunk zsebeinkbe is és áldozunk többet iskoláinkért és egyházi céljainkért.”

Hasonló fontosságu püspökünk évi jelentése is. Fájdalmasan említi fel, hogy jóllehet nagyon magas kora dacára — eléggé nem méltányolható elismerésünkkel — személyesen felkereste országunk fővárosát, — a hatalom birtokosait, — sőt uralkodónkat is, — mégis „bár szívesen fogadtak, kéréseim legnagyobb részével elutasítottak.“ Űresedésben nagysolymosi és bözödújfalvi lelkészi állásunk, minek szomorú megállapítása annak a következménye, hogy „a 300 lelket nem számláló egyházközségektől a törvény szerinti állami támogatás önkényesen elvonatott.“

Ép ily szomorú megállapítása az is, hogy a legnemesebb célra hivatott Dávid Ferenc Emlékalap 27900 lei tőkéje korona-járadék és hadikölcsönkötvényekben elhelyezve — vonaglik.

Egyház Képviselő Tanácsunk vonatkozó jelentése mindenek előtt kitűzi a célt, melyet így fejez ki: „*feladatunk erős unitárius öntudatot és közszellemet felébreszteni és ébrentartani.*“ Érezzük és éreznünk kell, hogy ezt azért teszi, mert a megpróbáltatások jelen nehéz éveiben meggyőződött arról, hogy egyedül csak a saját erőinkre támaszkodhatunk, — s csak híveink egyetemének öntudatossága lehet az a sziklaszilárd alap, melyre jövőnket biztonsággal építhetjük.

A célra vezető eszközök és utak közül kiemeli a belmissziót. Ennek célirányos megszervezése, munkatervének kidolgozása, és munkálatainak beindítása tekintetében: a tett intézkedésekről jelentést; — a még teendőkről pedig értékes javaslatokat terjeszt elő.

Elrendelte a szorványokban élő híveinknek összeírását, s ezek részére Utmutató Könyvecske elkészítését.

Az egyházközségi életerő teljesebbé tételére: Egyházi Énekkarok szervezését rendelte meg, s új, tökéletesebb Énekes Könyvet bocsátott ki. Kötelezett jelentést kíván minden hivatott és kötelezett tisztviselőtől a belmissziói munka eredményéről, és szerzett tapasztalatokról.

Kiterjedt gondja a templombajárás erősbitésére, és elvárja a hivatottaktól a példanyújtást. Az ifjúságnak iskolán kívüli nevelését kézbeveszi, — unitárius vallásos ifjúsági egyletek szervezését elrendeli, — ezek munkatervét kidolgoztatja, — s mindezeket a nevelésügyi bizottságunk kipróbált értékes erői irányítása és ellenőrzése alá helyezi. Pályázatot hirdet Hit- és Erkölcstan írására, s a nagyjelentőségű egyházközségi ügyeket pl. brassói egyházközségünk templomának felépítését: egyetemes — unitárius érdekeknek minősíti.

Főtanácsunk érdemlegesen is foglalkozott több a belmissziót érintő, — s annak hatályosabb működését biztosító intézkedésekkel, — nevezetesen a 48. pont alatt az ipari iskola és gazdasági ismétlő iskolák létesítése és a meglevők fejlesztése, az 58. pont alatt az önálló kántoriák, — a 60. pont alatt

a segédlelkészségek, — a 65. pont alatt az egyházkörök¹ beosztása, — a 77. pont alatt a szorványok gondozása tárgyában hozott érdemleges határozatokat. Ha még megemlítjük, hogy egyházi intézményeinknél a számvevőség felállítása, — az alapítványok helyreépítése, — a tanári- és tanítói státus utánpótlása — stb. tekintetben is vannak már érdemleges intézkedései, úgy látjuk, hogy nincs az a tér, mely a figyelmet elkerülte volna, s melyre vonatkozólag legalább a kezdeményező intézkedések meg ne tétettek volna.

Ily helyzetben méltán csodálkozhatunk azon, hogy egyik egyházi lapunkban egyik lelkészünk, -- kinek jobban informáltsága hivatása is lenne, — ismételten a szervező és vezető kéz hiányáról sóhajtozik, anélkül, hogy a hiányokat bár feltárni törekednék. Ezzel szemben nagyon ajánlhatjuk jegyzőkönyvünk alapos tanulmányozását, mert írva van: Olvassátok az irásokat.

E. K. Tanácsunk jelentésének végén az egyes egyházkörökben történt ajándékozásokról emlékezik meg. Egy gyönyörű nemes verseny dobogtatja meg szivünket. A küüllői, keresztúri, udvarhelyi és háromszéki egyházköreinkben egyenkint több mint 200.000—200.000 lei; az aranyosi és felsőfehéri egyházköreinkben egyenkint több mint 100.000—100.000 lei; s csupán a marosi és kolozsi egyházköreinkben nem érte el a 100.000 leit a múlt évi kegyes adomány. Mikor a külön célt szolgáló alapítványokon kívül évenként egy és fél millió lei kegyes adományt mutathatunk be, akkor nemcsak hinnünk, de *tudunk is kell, hogy erőnk van*; s kitartó munkával, igazságunk tudatával, s egy Istenünk segedelmével győzedelmeskedni is fogunk. Meg kell állapítunk, hogy nem frázis, de a legkomolyabb meggyőződés mondatja Főtanácsi bizottságunkkal, annak általános jelentése záró soraiban, hogy „*lelkes bizalommal tekintsünk jövőnk elébe, . . . megtalálnunk a legnagyobb erő alapját: az önmagunkban rejlő erőt*”, s Madách szavaival zárhatjuk: „*Ember küzdj és bizva bizzál.*”

Dr. Ferenczy Géza.

KÜLÖNFÉLÉK.

Dr. J. H. Metcalf meghalt. Az unitárius egyház tagjai közül bizonyára nagyon sokan emlékeznek arra az amerikai bizottságra, mely Dr. Snow, Dr. Metcalf és Witte személyében először látogatta meg 1920-ban összes egyházközségeinket. E bizottságnak Dr. Snow volt a szíve, de Dr. Metcalf volt a szeme és esze. Mig Snow áldott jó szíve minden érzésre reagált, addig Metcalf nézett, fürkészett, vizsgált és kutatott; kutatta a tényt, az igazságot s bírált és fontolt a teendőkre nézve. Alig árulta el, hogy komoly, nyugodt, bátor, tiszta, de nem közlékeny tekintete mögött mily őszintén résztvevő, emberséges szív és lélek lakott. A legnehezebb teendőket vállalta magára, csakhogy segíthesen hitfelein. Mikor egész Európában még veszedelmes volt az utazás, ő vállalta, hogy néhány millió koronát sértetlenül elvisz testvéreihez; ő vállalta, hogy visszautazik Angliába, ruhanemüket vásárol és hoz megszorult hitfeleinek. S abban az időben e nehéz vállalkozásait sikeresen megoldotta.

Fájdalommal kell feljegyeznünk, hogy ez ember, ez önzetlen jó barátunk f. évi február 21-én elhunyt. Elvesztése felett a mi könnyeink is belevegyülhetnek az ő szeretett és hálás gyülekezetének könnyei közé. Tőlünk Dr. Joel H. Metcalf megérdemli a fájó könnyeket és a szerető, hálás megemlékezést. 59. éves korában halt meg, mint Portlandi lelkész. Korábban Bostonban volt, az unitarizmus centrumában, de most azt tartotta hogy egy lelkésznek sem szabad tíz éven túl egy helyen maradnia, ha áldásos és sikeres munkát akar végezni. 1920-ban átment Josilandba. A lelkészi pálya mellett híres csillagász volt. 41 kisebb planétát, több kisebb csillagot, 6 időközönként megjelenő üstököst fedezett fel, melyeket mind az ő nevééről neveztek el. Ezenkívül feltalált több csillagvizsgáló távcsövet, melyek közül egyet, a világon ma a legnagyobbat, a Harwardi observatorium vásárolt meg tőle épen akkor, mikor erdélyi testvéreinek látogatására, közöttünk volt.

Tudományos kutatásait mind a belföld, mind a külföld számos kitüntetéssel honorálta.

Hálánk koszorúját tegyük le sírjára és szerető emlékezésével őrizzük meg az áldásthozó, áldott embernek — őszinte barátunknak — kedves emlékét.

Cs.